

UNIKÁTNÍ PROJEKTY

MILOŠ URBAN BOLETUS ARCANUS

Boletus arcanus, neboli hřib tajemný, má magické účinky. Po jeho požití člověk nejen na čas omládne, ale může si při opakovaném užívání přetvořit tělo do jakékoli vysněné podoby. Je to zároveň houba, již nikdo nezná a vyskytuje se jen vzácně – a především ne každý je schopen ji najít. Úspěšní „hledači“ jsou proto ceněni a mohou se stát i cílem boje různých zájmových skupin, které touží účinky hřibu náležitě zpeněžit...

text: Jiří Popiolek

jiiri.popiolek@pevnost.cz

Miloš Urban, jeden z nejpopulárnějších a nejpozoruhodnějších českých spisovatelů současnosti, se ve svých mysteriózních románech s fantastikou míjel vždy jen velmi těsně a sem tam její prvky dokonce do svých románů vplétal jako drobné, stěží patrné nitky do gobelínu (nejvýrazněji asi v *Hastrmanovi*). Román *Boletus arcanus*, svérázná pocta dílu Karla Čapka, už je zakotven ve fantastickém žánru zcela nepokrytě, a proto patří i sem, do „Unikátních projektů“ časopisu Pevnost.

NESBÍREJTE HOUBY, KTERÉ NEZNÁTE!

Gregor Marty je tuctový stárnoucí redaktor jistého komerčního nakladatelství, vedoucí nenápadný nudný život. Rozvedený, bez ambicí, bez přátel, bez iluzí. Jedinou zálibou je mu koníček tak typický pro naši zemi: houbaření. Když proto v lese objeví druh hřibu, s nímž si neví rady (a který po ochutnání vyvolává zvláštní, mírně halucinogenní stavy), překvapí ho to tak, že zamíří rovnou do mykologické poradny.

Marty u staříčkého doktora Smoly, autora mnoha odborných publikací (podobnost se skutečným jménem Smotlacha není rozhodně čistě náhodná), zjistí, že našel takzvaný *boletus arcanus*. Hřib, o kterém se nezmiňuje prakticky žádný atlas a jehož objevitel, francouzský mykolog, před lety záhadně zmizel. Poté co se podobným způsobem ztratí i sám Smola a Martyho začnou sledovat podivní lidé včetně tajemné krásné ženy, redaktorovi pozvolna dochází, že jeho život nabírá netušené obrátky a následky tohoto zcela banálního objevu mohou být nedozírné jak pro něj, tak pro celou zemi.

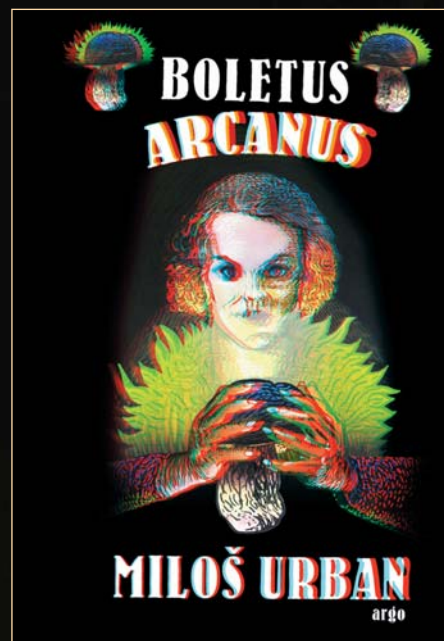
A k tomu všemu hřib Martyho vábí podobně neodolatelně jako droga závislého...

SPLATTERPUNK PODLE ČAPKA

Slučovat do jednoho celku na první pohled neslučitelné je dneska „cool“. Učeně se tomu říká postmodernismus. A i dále bych tady mohl házet jeden cizorodý pojem za druhým: intertextualita, pastiš. Urbanův román má náběh ke všemu výše zmíněnému.

Nemám ale tato slova rád, a tak budu raději konkrétní. Začnu Karlem Čapkem, na mnoha místech románu přiznaným vlivem. Základní zápleтка („elixír“ mládí zde v podobě hřibu konzumovaného v jakékoli představitelné podobě) je jak vyšitá ze hry *Věk Makropulos*. Na tu ostatně odkazují i jména hlavních hrdinů (Gregor Marty, Emilie Prus, Konstantin McRoupos). Z fabulačního hlediska se román zase blíží *Krakatitu*: Gregor má něco, co všichni opravdu hodně chtějí, a tak se ho za každou cenu, po dobrém i po zlém, pokoušejí zlanřit na svou stranu – a jeho cesta do nejvyšších kruhů (až k prezidentovi nebo bývalému premiérovi) je místy značně ujetým halucinogenním tripem, dlážděným neustálými únosy a střety s tajnými agenty. A nechybí ani skoro až „plakátovitě“ charaktery postav ve formě pouhého principu, z nichž každá má o tajemný hřib zájem ze zcela rozličného důvodu (sex, mládí, vědecké zkoumání, obchod), které jsou také ryze čapkovské.

Na druhou stranu v akčních pasážích jako by se Urban vysmíval machismu (silná auta všemožných přesně popsaných značek, smrtící zbraně, krev, odosobněný sex) či ženské touze po dokonalosti (nadpozemsky krásná, uměle přetvořená těla), které dominují současnému mediálnímu prostoru, a jeho román je tak paradoxně zaplněn i potoky krve, honičkami, přestřelkami či vraždami bez jakýchkoli emocí nebo výčitek.

Mix těchto dvou základních vlivů je místy krutě ironický, třaskavý a přináší čtenáři mnohá překvapení – ale zároveň skýtá značné úskalí, kterému se autor ne vždy zcela vyhnul. Tam, kde může být Urban čapkovsky starosvětský (všechny latinské názvy a chutě různých druhů hub či bizarní lidové postavičky vědců, továrníků a osudových žen), se cítí jako ryba ve vodě, ale v okamžiku, kdy je nucen přitlačit na pilu a vplétat do textu splatterpunkovou frackovitost, zbesílé tempo vyprávění a cynismus, jako by si najednou nevěděl rady. Proto kniha působí občas poněkud chaoticky, neústrojně – a v závěru, který přináší několik pozoruhodných rozuzlení a zvrátů, i uspěchaně a nedotaženě. Samozřejmě, *Boletus arcanus* je vědomá a otevřená hra na text v textu: hlavní hrdina a vypravěč, mírně autobiograficky vykreslený redaktor, který se celý život musí otravovat s nečitelnými rukopisy („o patnáctiletých upírech, co vysávají krev svých rodičů“ (...)), „o světě, kde ženy válčí proti skřetům (muži tam neexistovali)“, se zde v podstatě stává postavou vlastní vysněné knihy, vědomě neosobitě a „opsané“ – neboť takový je i jeho charakter –, a mnohé nedostatků lze svého práve na to. Nicméně ani tak není možné pominout určitou kvalitativní nevyváženost, která román posunuje pouze do kategorie „velmi dobré“.

Miloš Urban: *Boletus arcanus*

Obálka: Pavel Růt

Vydalo: Argo, Praha 2011

308 stran, 358 Kč

80%